

DA OLE OLSEN BEGYNDTE

Hvordan gik det til, at *Ole Olsen* blev grundlæggeren af Nordisk Films Kompagni? Og nøjagtigt hvornår havde hans første film premiere? Det er spørgsmål, der melder sig nu ved Nordisk Films Kompagnis 50 års jubilæum.

Jubilæet blev som bekendt fejret den 6. november, og når man valgte den dag, skyldes det, at selskabet den 6. november 1906 fik sin borgerbrev. Det har følgende ordlyd:

„Magistraten i København gør vitterligt, at Aar 1906 den 6te November har Nordisk Films Kompagni og Biograftheater Aktieselskab vundet Borgerskab her i Staten paa Fotografering.“

Men Ole Olsen havde allerede længe optaget film, således kan man for eks. den 25. august 1906 læse følgende i et interview med ham i dagbladet „Klokken 12“:

„Jeg har allerede skabt et (sic!) stort Eksport af Danske Films ... og har allerede 6 Filialer i Udlandet (dels Biografer og Filmsindustri).“

Men hvad ligger forud herfor? Som sædvanlig, når det drejer sig om kendsgerninger fra filmens barndom, er de yderst sparsomme, men ved at gennemgå aviser fra tiden og undersøge tidlige filmprogrammer, og ved samtaler med folk, der arbejdede på Nordisk i de første år er det lykkedes om ikke at nå til bunds i problemerne, så dog at kaste et lys over visse mørke punkter.

Den 15. april 1905 åbnede Ole Olsen sin biograf „Biograftheatret“ i Vimmelskiftet. Før den tid havde han rejst rundt i Danmark og Sverige som showman og sidst været direktør for tivoli i Malmø. Her havde han allerede vist levende billeder, så han var ikke helt ukendt med det

arbejde, han gik ind til. Efteråret 1905 bestemte han sig til at optage film selv, og i januar 1906 ankommer hans filmapparat fra Frankrig. Og nu melder spørgsmålet sig: Hvorfor gav Ole Olsen sig til at filme?

Journalisten *Arnold Richard Nielsen*, der i tiden 1906–08 arbejdede på Nordisk, hævder i en artikel trykt i „Folkets Avis“ den 28. september 1914, at det var ham, der gav Ole Olsen idéen til at optage film.

„I et lille Hus i „Berninas“ Gaard laa Biograftheatrets Kontor. Herinde foreslog jeg Ole Olsen at starte den Filmfabrik, der senere blev til Aktieselskabet Nordisk Films Kompagni.“

Hin mindeværdige Dag var der, foruden Ole Olsen og mig, i det lille, beskedne Kontor, Biograftheatrets Overkontrollør, forhenværende Sergeant Viggo Larsen, og „Kontorpersonalet“, d. v. s. Bogholdersken Frøken Gundestrup.

Jeg stod midt i Forsamlingen, midt paa Gulvet og udviklede mine Idéer.“

Den 23. oktober 1956 læste jeg ovennævnte udtalelser op for *Viggo Larsen*, der ikke kunne huske dette møde og absolut mente, at det var Ole Olsen selv, der havde fået idéen. I sin selvbiografi „Filmens Eventyr og mit eget“ kommer Ole Olsen slet ikke ind på dette problem.

Hvad er nu den fulde sandhed i dette spørgsmål? I *Arnold Richard Nielsens* fa-veur taler den kendsgerning, at hans artikel er skrevet kun 8 år efter begivenheden, mens *Viggo Larsens* udtalelse kommer 50 år efter. At nå helt til bunds i sagen er nok ikke muligt, men er det ikke sandsynligt, at en showman af Ole Olsens

format (han skulle efter sigende have tjent 300.000 kr. som direktør af Malmø Tivoli) selv kunne se, at der var penge at tjene på filmfremstilling? Især da han og *Constantin Philipsen*, Københavns anden biografdirektør, havde den allerstørste vanskelighed med at få film nok til deres forestillinger. Man må huske på, at de to biografer spillede uafbrudt fra den tidlige eftermiddag til sent på aftenen, og at filmene kun gik højt en uge. Derfor kan Arnold Richard Nielsen jo have foreslået Ole Olsen sin ide, og denne kan have lyttet til ham, glad for at have mødt en mand, der ligesom han havde tillid til det nye underholdningsmiddel.

Spørgsmålet om, hvornår Ole Olsen fik premiere på sin første film, er meget lettere at nå til bunds i.

Efter anskaffelsen af filmapparatet satte han sig i forbindelse med den professionelle fotograf *Rasmus Bjerregaard*, og sammen gik de ud i Ørstedsparken og optog deres første film, en reportagefilm om nogle måger. Ifølge Viggo Larsen skulle denne film have været meget utydelig og mørk og blev aldrig vist i nogen biograf. Den figurerer da heller ikke på „Biograftheatrets“ programmer for 1906. Det gør derimod reportagefilmen om Chr. IX's begravelse, der blev vist i ugen 12.–19. februar. Og blader man videre i programmerne, støder man på titlen „Opløb paa Frederiksberg“ eller „Professorens Morgenavis“, under hvilken der står: „Første danske arrangerede Billede“, hvilket dog ikke er helt korrekt, idet *Elfjels* „Henrettelsen“ blev optaget i 1903.

„Opløb paa Frederiksberg“ fik premiere den 24. marts og var, hvad man dengang kaldte en „løbefilm“. Den handlede om en fuld mand (*Louis Halberstadt*), der blev forfulgt af en bunke mennesker. Hele herligheden, der var på 100 m, varede ca. 5 minutter. Instruktøren var Louis Halberstadt, der således har æren af at have været Ole Olsens første filminstruktør –

men ikke Nordisk Films Kompagnis, for – atter ifølge Viggo Larsen – de to første spillefilm, ovennævnte og „Konfirmander paa Alleenberg“ – kom ud under navnet „Ole Olsens Films Industri“. Men så en skønne dag bestemte Ole Olsen sig til at danne et aktieselskab af biografteatret og filmselskabet (jfr. ordlyden i borgerbrevet: „Nordisk Films Kompagni og Biograftheater Aktieselskab“). Som parthavere fik han sin svigerfar, en hr. *Henriksen* (det var dog kun rent formelt, at denne fik del i foretagendet) og tryllekunstneren „*Le Tort*“ (jfr. *B. Idestam Almqvists* artikel „Den svenske biografers fader“ i *Kosmorama* 12). Denne havde Ole Olsen truffet på sine tourneur i Sverige. Kompagniskabet blev dog ikke af lang varighed. Da der først var kommet god gang i forretningen, fik „Le Tort“ en afstålesessum, og allerede i 1907, da biografbevillingen blev frataget Ole Olsen på grund af affæren med „Løvejagten“, var kompagniskabet ophævet.

Efter oprettelsen af Nordisk Films Kompagni meldte spørgsmålet sig om et varemærke. Dengang var der ingen copyright for film, og for at beskytte sine produkter og forhindre andre filmselskaber i at tiltage sig filmene, anbragte man ofte mange steder på strimlen sit varemærke. Ofte var det malet direkte på dekorationerne, så det var umuligt at slette. Ifølge Direktoratet for Patent- og Varemærkenævnet blev selskabets varemærke indregistreret i 1909. Men hvem fandt på det? Atter må jeg henholde mig til Viggo Larsen. Man bestemte sig hurtigt til, at der skulle være en globus på det for at angive det verdensomspændende, og så foreslog frk. Gundestrup, at man kunne jo anbringe en isbjørn ovenpå. Det blev vedtaget, og den bogtrykker, der ellers arbejdede for Nordisk, fik som opgave at tegne varemærket.

I 1909 fik Nordisk premiere på en film, der hed „Isbjørnejagten“, så den kan måske også have haft betydning for udformningen af varemærket.